Sensorveiledning / Grading guidelines eksamen SPED3001/3 H23

Kriterier ved sensurering

Under redegjør vi for generelle kriteria for sensurering, vurdering knyttet til kort og langsvarsoppgavene, generelle beskrivelser av karakterene A-F.

Generelle kriterier

- Hvor tydelig og fullstendig oppgaven er besvart
- Hvor godt relevante og sentrale faglige momenter er trukket inn i besvarelsen
- Hvordan besvarelsen «gjør rede for» og/eller å «drøfter» når det bes om
- Hvordan besvarelsen behandler/forholder seg til sentrale begreper i oppgaveteksten
- Hvordan besvarelsen gjør bruk av pensum/faglitteraturen og forelesningene
- Hvordan besvarelsen er disponert (logisk oppbygning, balanse og indre sammenheng)

Vurdering av kort- og langsvarsoppgavene (del A og B).

Kortsvarsoppgavene (del A)

- Hver av de seks kortsvarsoppgavene teller like mye. For hver av disse oppgavene gis 0-5 poeng. Der fem poeng er maksimal uttelling for et særdeles godt svar og 0 poeng gis for manglende eller et svært mangelfullt svar.
- Summen av poeng på de seks kortsvarsoppgavene bestemmer karakter på del A.

Langsvarsoppgaven (del B)

Del B av eksamen vurderes etter karakterskalaen (A-F), som blir omgjort til poeng for å få muligheten til å tildele en sterk eller svak vurdering/karakter (for eks. B- eller D+).

Fastsetting av samlet karakter for del A og B

- Hver av de to delene A og B teller 50 % av den samlede karakteren.
- Studentene får bare en samlet karakter
- Endelig karakter fastsettes ved å regne ut gjennomsnittet av poengene gitt på del A og B.

Utregning av endelig karakter tar hensyn til om karakteren på de to delene var svak eller

sterk, og rundes alltid opp.

Oppgavespesifikke kriterier for sensurering

Del A: Kortsvarsoppgaver

Kriterier for vurdering:

1. *I Marihøna barnehage blir et barn diagnostisert med betegnelsen "utviklingsmessige språkforstyrrelser" (eng: developmental language disorder [DLD]). Barnehagelæreren som jobber der, spør: "Hva er forskjellen mellom utviklingsmessige språkforstyrrelser (DLD) og spesifikke språkvansker (SSV)? ". Forklar*

- Det er vesentlig at kandidaten redegjør for at utviklingsmessige språkforstyrrelser er den nye betegnelsen når man diagnostiserer barn som har vansker med språk som vedvarer. Og at feltet har gått bort fra å bruke betegnelsen SSV. I tillegg må kandidaten forklare barnehagelæreren hva som er forskjellen mellom begrepene. Her er det flere punkter som kan gi uttelling.

  Generelt: Hva DLD er, generelle kjennetegn eller informasjon om prevalens gir ikke poeng. Det er vesentlig at kandidaten kan forklare forskjeller (eller likheter) på de to termene til barnehagelæreren. Her blir det også naturlig å komme med en forklaring på at det har vært en begrepsendring på feltet.

  Litteratur:
  Bishop et al., (2017)
  Rygvold (2019)

Kriterier for vurdering:

2. *Beskriv hva stamming er, og forklar hva vi mener når vi sier at stamming kan være mer enn det man hører.*

I denne oppgaven er det viktig at kandidaten har forstått at stamming er en taleflyt-vanske, og ikke en generell språkvanske. I forklaringen på hva vi mener med at stamming kan være mer enn det man hører er det flere ting kandidatene kan trekke frem, men i hovedsak er det viktig at kandidaten har forstått at den fysiske eller hørbare stammingen bare er en del av et større bilde.

Litteratur:
Smith, et al. (2017)
Ward (2018)

Kriterier for vurdering:

3. *Hva er fonologisk bevissthet og hvordan kan vansker med fonologisk bevissthet gjøre lesing vanskelig?*

- En riktig definisjon av fonologisk bevissthet er nødvendig. Metoder for å hvordan man kan måle fonologisk bevissthet er også forklarende her. Kandidaten bør også få frem at fonologisk bevissthet henger sammen med evnen til å lære seg å avkode sammenhengen mellom lyd og bokstav, og forklare hvordan vansker med fonologisk bevissthet gjør lesing vanskelig. Kandidaten kan gjerne honoreres for forklaringer gjennom gode eksempler.

  Litteratur:
  Cain, 20100
  Dahle, 2016
  Hagen et al., 2014

Kriterier for vurdering:

4. *Gjør kort rede for teorien "The simple view of reading" og forklar hvordan vanskebilde til elever med dysleksi passer inn i denne.*

Teorien om SVR til Gough og Tunmer (1986) henspiller på formelen avkoding x språkforståelse/lytteforståelse = leseforståelse. Produktet leseforståelsesvansker kan her være et resultat av både avkodingsvansker, språkforståelsesvansker, eller begge deler. Vanskebilde til elever med dysleksi kjennetegnes av å hovedsaklig ha vansker med avkodingsfaktoren. Riktig formel er sentralt, i tillegg bør det komme frem at elever med dysleksi gjerne kan ha adekvat/god språkforståelse.

Litteratur:
Cain, 2010
Hagen et al., 2014

5. *Redegjør for telleprinsippene og gi eksempler hvordan man kan se om et barn behersker de ulike prinsippene.*

Studenten bør forklare at å lære å telle er en sentral del av utviklingen innen tallforståelse, og at dette er en prosess som foregår over tid, som regel i alderen 3-6 år. I denne prosessen får barnet en forståelse av telleprinsippene.
Følgende prinsipper etterspørres:

Én til én-korrespondanse (one-to-one correspondence):

- Ett tallord tildeles hvert objekt
- Hvert objekt kan bare telles én gang

  Eksempel: Et barn som teller tre objekter; «1, 2, 1» – har antakeligvis ikke forstått prinsippet om én til én-korrespondanse.

Fast rekkefølge (stable order):

Tallordene brukes i en fast rekkefølge

Eksempel: Et barn som teller tre objekter; «1, 2, 3» – men teller tre andre objekter som «2, 1, 3», har ikke forstått prinsippet om fast rekkefølge.

Kardinal-prinsippet (cardinality):

Tallordet for det siste objektet en samling representerer antallet objekter i samlingen

Eksempel: Ikke forstått hvis: Barnet teller fem objekter, men vet ikke hvor mange det var i gruppen. (vet ikke at det siste tallet de sa i rekkefølgen også viser til antallet objekter i gruppen)

Abstraksjon (abstraction):

Telleprinsippene gjelder for alle slags ting – konkrete og abstrakte

Eksempel: Ikke forstått hvis: Barnet tror at kun noen objekter f.eks klosser, kan telles. Eller vet ikke at det som ikke kan sees, også kan telles. Som når et barn ikke forstår at dagene i uka, eller gjøremål i en dag, også kan telles.

Irrelevant startobjekt (order irrelevance):

Hvilket objekt man starter å telle i en samling, er ikke av betydning.

Irrelevant om man teller fra høyre, fra venstre eller begynner midt i – så lenge objektene kun telles én gang.

Eksempel: Ikke forstått hvis barnet tror de må starte på samme startobjekt hver gang de teller noe i en samling. Barnet starter for eksempel alltid med å telle den gule bilen. Gul bil = 1! Vanskelig å telle samlingen når bedt om å begynne med en bil med en annen farge

kompenserende poeng kan sankes hvis studenten poengterer at

- uten forståelse av prinsippene, er et barns telling bare en oppramsing av ord
- det er omstridt hvorvidt kardinalprinsippet gjenspeiler full forståelse av tallrekka
- enda et prinsipp er foreslått i senere tid; suksessor-prinsippet (det neste tallet i tallrekka er akkurat én større enn det forrige)

Litteratur:

Butterworth (2019)

Mononen, & Lopez-Pedersen, (2019).

6. *Gi eksempler på strategier i tidlig aritmetikk og forklar kort hvordan et barns strategier kan gi pedagoger og PP-rådgivere innsikt i barnets utvikling av matematiske ferdigheter.*

Studenten forventes å forklare tidlige strategier som for eksempel telle alle (blir fort en umoden strategi), telle videre fra første, videre fra høyeste, frem mot faktagjenhenting (optimal strategi). Dekomposisjon og subtraksjonsstrategier kan også nevnes. Barn med vansker vil ofte bruke umodne strategier med for eksempel fingertelling lenger enn andre barn, og ha vansker med å automatisere tallfakta og derfor vise liten grad av faktagjenhenting tidlig i skoleløpet. I tillegg er bruken av strategier mer rigid og begrenset, og mindre tilpasningsdyktig og effektiv hos barn som strever. Bruk av tungvinte og umodne strategier, samt strategirigiditet (Ostad, 2013) kan gi videre utfordringer fordi stadig mer krevende oppgavetyper vil stille ytterligere krav til konseptuell forståelse og effektiv elementær regning, i tillegg til domenegenerelle prosesser som arbeidsminne.

kompenserende poeng for å beskrive kartlegging med strategiobservasjon for å få innsikt i barnets nivå. **Bonus** med gode beskrivelser av rigiditet og fleksibilitet i utvikling av strategibruk, og strategiobservasjon som metode.

Litteratur:

Butterworth (2019)
Mononen, & Lopez-Pedersen, (2019)
Ostad (2013)

Del B: langsvarsoppgave

Velg en (1) av de to langsvarsoppgavene og svar kun på denne ene.

Oppgave 1

Case: Daniel er en 8-år gammel gutt med polske foreldre som følger ordinær opplæring. Han snakker polsk hjemme, men alt som skjer på skolen foregår på norsk. Daniel har gått i norsk barnehage. Læreren hans merker at Daniel ofte ikke får med seg like mye som klassekameratene og kan falle litt bak i de ulike fagene, med unntak av kunst og håndverk hvor han utmerker seg positivt. Læreren er nå bekymret over at han sjeldent snakker høyt i klassen, og kun svarer på spørsmål med få ord og korte setninger. Daniel er ofte blant elevene med svakest resultater i matematikk og har nylig fått ekstra støtte i mindre grupper.

I friminuttene leker han sjeldent med andre. Læreren har derfor invitert foreldrene til Daniel for å diskutere situasjonen, og for å finne ut om utfordringene Daniel har først og fremst knytter seg til skolen og skolearbeid, eller om han også har utfordringer hjemme.

Foreldrene til Daniel har lagt merke til at sønnen har blitt litt tilbaketrukket den siste tiden. Dette har kommet overraskende på, fordi han virket skoleklar ved oppstart i 1. klasse. Nå er han sliten når han kommer hjem, men viser glede når han viser frem tegninger som han har fått ros fra læreren sin på. Han har mindre tålmodighet til å leke med lillebroren enn han hadde tidligere, men forteller historier til lillebror om superhelter mens han sitter og tegner. Daniels lillebror nyter historiene og foreldrene morer seg over Daniels ville fantasi.

Læreren mistenker at Daniel kan ha en slags språkforstyrrelse og foreslår at foreldrene oppsøker en logoped. Foreldrene er bekymret for gutten sin og bestiller umiddelbart en time, men de er likevel forvirret fordi de ikke har merket noen problemer med Daniels tale eller språk hjemme.

Spørsmål:

A) Diskuter hvilke tale- språk og kommunikasjonsbehov Daniel har, og hvilken hjelp som kan være mest hensiktsmessig i dette tilfellet.
B) Hvis Daniel fortsetter å ligge bak i matematikken, hvilken type matematikkvanske antar du han har, og hvordan ville du gått frem for å bli sikrere i din antakelse?

Kriterier for vurdering:

A) Ut fra case-beskrivelsen antydes det at det ikke er tegn på utviklingsmessige språkvansker som bakgenforliggende årsak til problemene Daniel støter på. Men kandidaten kan velge å diskutere dette mer eller mindre inngående og velger selv hvor mye plass som brukes på det. Daniel har likevel, som det kommer frem, et godt språk hjemme, og elsker å fortelle historier på morsmålet sitt. Så det bør komme frem at språkvanskene sannsynligvis kun knytter seg til at han er tospråklig der skolespråket er et andrespråk, som gir både faglige og sosiale konsekvenser. Det er flere momenter som besvarelsene kan trekke inn. Noen kan f eks legge vekt på utfordringer i begynneropplæringen for denne gruppen knyttet til muntlig språk. Det er også sentralt å legge vekt på at denne gruppen kan få vansker med leseforståelse, noe som etter hvert kan gi følger i flere fag. Artikkelen til Melby-Lervåg og Lervåg, 2009 dekker dette, men flere kilder på pensum kan være aktuelt. Det bør komme frem at å styrke skolespråket/andrespråket/norsk blir viktig.

B)

Studenten bør beskrive at Daniels vanskeprofil foreløpig kan betegnes som 'lavtpresterende', som gjelder for 10-15% av dem som kan sies å ha 'matematikkvansker', men at det ikke foreligger grunn til å anta domene-spesifikke, alvorlige matematikkvansker (dyskalkuli). Kontekstuelle faktorer virker sentrale, heller enn en kjernevanske. Årsaken kan tenkes å ligge i manglende språkforståelse og begrenset matematisk vokabular. Relevant kilde her er The Language Dimension of Mathematical Difficulties (Prediger et al., 2019).
Faktorer som annet språkmiljø hjemme, mulig manglende hjelp til lekser, er relevant å nevne. Daniels atferd kan tyde på dalende motivasjon. En samtale med ham kan være informativt. Videre undersøkelser kan innebære å teste språk (vokabular, grammatikk), samt matematikk med mye språk (tekstoppgaver, for eksempel fra WISC) versus matematikk uten språk (regneflyt, for eksempel regnefaktaprøven) for å isolere Daniels vanskeområde. Tolkning av resultater fra Regnefaktaprøven:

- Matematikkvansker: ≤ 25. prosentil
- Lavtpresterende: 11. - 25. prosentil
- Dyskalkuli: ≤ 10. Prosentil

Hvis mulig, vil det være fordelaktig å gjøre undersøkelser på førstespråket for å se om prestasjonene/forståelsen i matematikk er bedre når polsk brukes heller enn norsk. Dynamisk kartlegging er også relevant her (Mononen, & Lopez-Pedersen, 2019).

Det er mulig å trekke inn RTI som overordnet system for prosessen der kartleggingen og oppfølgingen skal gjøres. Studenten kan også drøfte hvilke aktører som har hvilket ansvar (PPT/skolen), og kvaliteten på ulike kartleggingsinstrumenter (reliabilitet, validitet, normer).

Studenten kan også skrive om motivasjon, akademisk selvbilde og unngåelsesatferd, men dette bør være tilleggsinformasjon og ikke det sentrale i besvarelsen.

Litteratur:

Butterworth (2019)
Mononen, & Lopez-Pedersen, (2019).
Prediger, Erath, & Opitz (2019)

Oppgave 2

På våren i 5. trinn tar læreren Tron en kartleggingsprøve i leseforståelse på elevene sine.
Han blir bekymret når har ser at flere av elevene skårer lavt på leseforståelsesprøven, spesielt nå som kravene til å lese fagstoff på egenhånd øker på trinnet. Flere av elevene skårer så svakt at han tenker at han bør

undersøke vanskene nærmere, og han er usikker på hva som ligger til grunn for leseforståelsesvanskene hos hver enkelt. Tron søker råd hos en spesialpedagog/leseveileder på skolen.

a. Forklar for Tron hvordan vansker med leseforståelse kan skyldes flere forhold. Gi eksempler.
b. Gi en anbefaling for hvordan han bør gå til verks for å undersøke vanskene hos enkeltelever nærmere.

Kriterier for vurdering:

- Forklar for Tron hvordan vansker med leseforståelse kan skyldes flere forhold. Gi eksempler.

Her er det flere ting en besvarelse kan gå inn på. F eks informasjon om leseforståelse i seg selv og hva den avhenger av jfr the simple view of reading (avkoding, språkforståelse), leseflyt, motivasjon, flerspråklighet, vokabular og språk. Kandidaten kan også gå inn på forhold som har med tekster og vanskegrad å gjøre, i tillegg til selve kartleggingen som er gjort og problematisere dette. Noen eksempler knyttet til caset slik det er lagt frem er tilstrekkelig for å besvare oppgaven, men det kan honoreres om kandidaten viser breddekunnskap her og forståelse for leseforståelse som en kompleks prosess.

- Gi en anbefaling for hvordan han bør gå til verks for å undersøke vanskene hos enkeltelever nærmere.

Denne oppgaven henger for så vidt sammen med den ovenforstående, men det er sentralt at kandidaten får frem viktigheten i at Tron må ivareta både avkoding og språkforståelse i undersøkelsene sine. Kandidaten kan velge å trekke på SVR her også, eller kan velge å avgrense oppgaven til noen selvvalgte perspektiver. Motivasjon, lesevaner, forkunnskaper er også stikkord som kan trekkes inn i en besvarelse.

Litteratur:

Hagen et al., 2014

Dahle, 2016